

Nr 86

Av herr Larsson i Norderön m. fl., angående statsbidragen för skolskjutsar, m. m.

(Lika lydande med motion nr 77 i Första kammaren)

Skolskjutsverksamheten blir med de fortgående strukturförändringarna i samhället allt betydelsefullare för skolväsendets funktion i stora delar av vårt land. I såväl skolorganisatoriskt som pedagogiskt avseende tenderar skjutsverksamheten att dra upp en ram inom vilken skolan har att arbeta. Det är betecknande för situationen, t. ex. i vissa glesbygder, att länskolnämnden i Jämtlands län i sitt yttrande över skolberedningens betänkande om grundskolan framhöll att differentieringsfrågan på högstadiet i praktiken kunde bli en fråga om »skolskjutsdifferentiering».

De synpunkter på frågan om skolskjutsarnas roll som framfördes bl. a. i detta yttrande torde redan ha bekräftats i praktiken. Skolskjutsarna komplicerar i avsevärd omfattning schemalaggningen inom skolorganisationen och begränsar möjligheterna till stödundervisning och specialundervisning i särskilda former. Dessa svårigheter gäller i särskilt hög grad högstadiet, där kraven på särskilda anordningar av skilda slag är mest framträdande. Detta innebär att problemkomplexet inte är begränsat till kommuner med särskilt långa skjutsavstånd, utan i största allmänhet är ett gemensamt problem för alla kommuner där skolskjutsar förekommer. Det kan alltså med fog hävdas att skolskjutsarnas roll i skolan tidigare mera ingående borde ha uppmärksamats. Anpassningen till den nya skolorganisationen hade i väsentlig utsträckning kunnat underlättas, om skolreformen hade kunnat införas parallellt med en till de aktuella förhållandena bättre avpassad skjutsorganisation.

Det främsta hindret för upprättandet av en ändamålsenligare skjutsorganisation torde vara de nu gällande statsbidragsvillkoren som utformats i en tid med helt andra förhållanden inom skolorganisationen. Speciellt i kommuner med särskilt långa och dyrbara skjutsar och i kommuner med små ekonomiska resurser är denna fråga i dag ett stort problem. Problemet torde dessutom icke kunna lösas enbart genom en rimligare kostnadsfördelning mellan stat och kommuner. Frågan kan därför icke väntas få en tillfredsställande behandling inom ramen för skatteutjämningskommitténs direktiv, utan måste därjämte bli föremål för en kompletterande utredning där de organisatoriska och tekniska frågorna närmare överväges.

Enligt nu gällande statsbidragskungörelse (1958/380) utgår statsbidrag i princip med 80 % av kommunernas verkliga kostnader för skolskjutsar. I samma kungörelses 7 § återfinnes emellertid begränsningsbestämmelser som fått särskild aktualitet med högstadiernas tillkomst. Statsbidraget har i denna bestämmelse maximerats till ett belopp som bestämmes av bidraget till inackordering i enskilt hem. Detta bidrag har nu stått oförändrat under

en följd av år trots penningvärdets försämring. Med den nya skolorganisationen torde det bli allt vanligare att denna senare maximering av statsbidraget till skolskjutsarna bringas att fungera och att 80-procentregeln alltså icke gäller. Den ökade belastning på kommunerna som är en följd av denna utveckling utgör i dag uppenbarligen ett allvarligt hinder för upprättandet av en ändamålsenlig skolorganisation.

Med KK av den 18 juni 1958 om statsbidragen till skolskjutsverksamheten genomfördes även en viss decentralisering av beslutanderätten. Skolstyrelserna fick då rätt att besluta i fråga om skjutsar med reguljära kommunikationsmedel. Skjutsar med särskilt insatta fordon måste dock underställas länsskolnämndens prövning. Denna senare typ av skjutsar torde vara den dominerande, varför decentraliseringen av beslutanderätten på detta område blev av tämligen begränsad betydelse, ett faktum, som ytterligare understrykes av den omständigheten, att skjutsar med reguljära kommunikationer oftast torde vara samordnade med skjutsar med särskilt insatta fordon. Förenklingen i ansökningsförfarandet har därför i praktiken inte blivit den avsedda.

Ansökningsförfarandet, när det gäller statsbidrag till skolskjutsar, skulle sannolikt utan komplikationer kunna slopas. Med nuvarande förfarande måste en samordning av skolstyrelsens och länsskolnämndens beslut i fråga om högstadiets organisation ske, och denna samordning försvårar organisationsarbetet. Hela denna fråga kompliceras av det inledningsvis nämnda förhållandet, att elevernas tillval och linjeval i stor utsträckning måst anpassas till skjutsmöjligheterna. En rationellare ordning kunde skapas genom att helt decentralisera beslutanderätten i skolskjutsärenden till kommunerna.

Möjligheterna till förenkling av den rent administrativa sidan av skolskjutsverksamheten bör tillvaratagas. Ett statsbidrag grundat på ett visst pris per passagerarkilometer borde bättre än det nuvarande medge förenklingar och anpassning till den förändrade situation som i detta avseende inträtt i och med organisationen av högstadier. En reform av här skisserad art torde böra genomföras oavsett vilka normer som i framtiden kan komma att läggas till grund för en mera permanent lösning av den synnerligen betydelsefulla frågan om kommunal skattutjämning.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning dels av grunderna för statsbidrag för skolskjutsar med särskild hänsyn tagen till förhållandena i glesbygder, dels av möjligheterna till decentralisering av beslutanderätten i skolskjutsärenden till kommunerna i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 22 januari 1963

Erik Larsson

i Norderön

Svea Edin

Helge Lindström

Elias Jönsson

i Ingemarsgården

Birger Nilsson